

การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรในจังหวัด

สงขลา

Potential Development of Agribusiness Entrepreneur in Songkhla Province

วันที่รับบทความ : 23/11/2563

วันแก้ไขบทความ : 05/02/2564

วันตอบรับบทความ : 12/03/2564

พิมพ์อักษร แก้วภักดี¹ ยูปากรณ์ อุไรรัตน์² และ พิเชษฐ์ พรหมใหม่²

Pimarksorn Kaewpakdee¹ Yupaporn Urairat² and Pichet Prommai²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 2) ศึกษาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ในจังหวัดสงขลา จำนวน 385 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และรูปแบบสถานประกอบการต่างกัน มีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Student for the Degree of Master of Business Administration Program in Small and Medium Enterprises, Management Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Assistant Professor Dr. of Business Administration Program in Small and Medium Enterprises Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya

คำสำคัญ: ศักยภาพ, ผู้ประกอบการ, ขนาดกลางและขนาดย่อม, ธุรกิจเกษตร

Abstract

The objectives of this research were to 1) compare the capability of the entrepreneurs in the small and medium enterprise in agriculture in Songkhla province classified into personal factors and 2) investigate the characteristics and skills of the entrepreneurs that affected the capability of the entrepreneurs. Samples were 385 entrepreneurs in the small and medium enterprises in agriculture in Songkhla province who had the least five years of experience in the business. For quantitative method, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-Test F-Test with One-Way ANOVA, and multiple regression analysis were applied for data analysis. The finding revealed that the differences of ages and types of the enterprises reflected a different level of capability of the entrepreneurs in the small and medium enterprises in agriculture as the statistically significant level at .05. Moreover, the characteristics and skills of the entrepreneurs had a 24% influence rate on the capability of the entrepreneurs as a statistically significant level at .01.

Key Words: Capability, Entrepreneur, Small and Medium Enterprise, Agriculture Business

บทนำ

การเกษตรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายจากผลิตผลทางการเกษตร ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค โดยมนุษย์รู้จักเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร นำไปประกอบอาหาร นำส่วนต่าง ๆ ของพืชเส้นใยไปผลิตสิ่งทอหรือใช้หนังสัตว์ทำเครื่องนุ่งห่ม ปลูกป่าเพื่อนำไม้ไปเป็นอุปกรณ์การก่อสร้าง ที่พักอาศัย อาคารสถานที่เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนปลูกพืชสมุนไพร เพื่อใช้เป็นยารักษาโรค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น การเกษตรในปัจจุบันจึงมีการพัฒนาขึ้นเป็นธุรกิจเกษตร เพื่อการดำเนินงานในด้านการผลิต และการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม การเก็บรักษา การแปรรูป และการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลผลิตผลพลอยได้จากสินค้าเกษตร ธุรกิจเกษตรมีความสำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับโลก เป็นแหล่งการค้าปัจจัยการผลิตการเกษตร เป็นแหล่งวัตถุดิบ เป็นแหล่งรายได้ของประชากรในประเทศ อีกทั้งเป็นแหล่งแรงงานและเป็นมูลค่าที่สำคัญขององค์ประกอบผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ในแง่ธุรกิจเกษตร การผลิตสินค้าเกษตร

เกษตรกรจะต้องลงทุนในด้านปัจจัยการผลิต และเมื่อเป็นสินค้าแล้วสินค้าจะถูกกระจายไปถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยต้องผ่านคนกลางและกระบวนการต่าง ๆ มากมายแล้วแต่ชนิดของ

สินค้าหรือผ่านช่องทางการตลาด (Marketing Channel) การจำหน่ายสินค้าเกษตรโดยปกติจะไม่ผ่านคนกลางหลายระดับ เนื่องจากสินค้าเกษตรมีอายุสั้น เน่าเสียได้ง่าย ช่องทางการตลาดจึงสั้น แต่สามารถจำหน่ายผ่านคนกลางได้หลายช่องทาง ซึ่งผลผลิตบางชนิดไม่ได้ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในประเทศเพียงอย่างเดียว ยังตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้น ในธุรกิจการเกษตรจึงมีนักธุรกิจการเกษตรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ปัจจัยการผลิต จนถึงผู้ค้าปลีกสินค้าเกษตรและผลผลิตพลอยได้ให้กับผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนสนับสนุนในการดำเนินธุรกิจของนักธุรกิจการเกษตร เช่น สถาบันการเงิน ผู้ประกอบการขนส่ง ผู้ประกอบการคลังสินค้า หน่วยงานของรัฐและอื่น ๆ ในการดำเนินงานธุรกิจ และปัจจุบันธุรกิจเกษตรถือเป็นโอกาสในการทำธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ เนื่องจากแนวโน้มภาพรวมดัชนีรายได้ ดัชนีราคา และดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรประจำเดือนมิถุนายน 2562 และแนวโน้มธุรกิจเกษตรในปี 2562 อยู่ที่ระดับ 144.02 เพิ่มขึ้นจากเดือนมิถุนายน 2561 ร้อยละ 6.67 เป็นผลมาจากดัชนีราคาปรับตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.16 โดยสินค้าที่สำคัญที่มีราคาเพิ่มขึ้น ได้แก่ มันสำปะหลัง ยางพารา ลองกอง มังคุด ปาล์มน้ำมัน (Office of Agriculture and Economics, Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2019)

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และมีความน่าสนใจต่อการลงทุน เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรหลายชนิด เช่น พืช ผัก ผลไม้ ข้าว ยางพารา โดยในจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 2,923,260 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.50 มีผู้ประกอบการอาชีพการเกษตร จำนวน 139,036 ครัวเรือน (Office of Agriculture and Economics, 2018) อีกทั้งยังมีธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเกษตร และสามารถทำให้ตลาดธุรกิจเกษตรสามารถเจริญเติบโตไปได้ แต่ทั้งนี้ ธุรกิจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นกับผู้ประกอบการย่อมมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจ ที่ผ่านมารัฐกิจเกษตรต้องเผชิญกับปัญหา คือ ผู้ประกอบการยังขาดทักษะในการเป็นผู้ประกอบการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการตลาด ด้านการจัดซื้อ ด้านการทำบัญชีและด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการขาดทักษะเหล่านี้จะทำให้ศักยภาพของการเป็นผู้ประกอบการลดลง อีกทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีจุดอ่อนด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ความสามารถในการพัฒนาสินค้าและบริการ โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ความสามารถในการพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินธุรกิจและขาดโอกาสทางการตลาดและการเข้าถึงข้อมูลการตลาดเชิงลึก ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถอยู่รอดจากการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันก็เป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้น ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ การที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว จึงมีสาเหตุหลักมาจากตัวผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการขาดความรู้ และทักษะการบริหารจัดการด้านการผลิต ด้าน

การตลาด ด้านการเงิน หรือการบัญชี อาจทำให้ธุรกิจเสียเปรียบคู่แข่ง และดำเนินธุรกิจได้ไม่ดีพอ และอาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงได้เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและใช้เป็นแนวทางในการสร้างระบบฐานรากที่ยั่งยืนให้กับสังคมและประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสงขลา

ทบทวนวรรณกรรม

Athawongsa (2013) ศึกษาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย พบว่า ผลการศึกษา พบว่า 1) คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการ การทำงานเชิงรุก ความอดทน จริยธรรมทางธุรกิจ การให้อิสระแก่พนักงาน ความมุ่งมั่นในความสำเร็จและความพยายาม และการวิเคราะห์ตลาดและคู่แข่ง 2) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแตกต่างกันตามประเภทของวิสาหกิจ ซึ่งแบ่งเป็นภาคการผลิต การค้าและการบริการ โดยภาคการผลิตและภาคการค้ามีรูปแบบความสัมพันธ์เหมือนกันคือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ทางตรงกับลักษณะสถานประกอบการและการเจริญเติบโต ส่วนภาคการบริการคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ทางอ้อมต่อการเจริญเติบโตผ่านลักษณะของสถานประกอบการ 3) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางแตกต่างจากรูปแบบความสัมพันธ์ของวิสาหกิจขนาดย่อม โดยวิสาหกิจขนาดกลางลักษณะของสถานประกอบการเท่านั้นที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต ขณะที่สิ่งที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดย่อม คือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ จากรูปแบบความสัมพันธ์ของวิสาหกิจตามขนาดและประเภท สรุปได้ว่าตัวแปรร่วมที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต สำหรับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการได้แก่ การทำงานเชิงรุก และการวิเคราะห์ตลาดและคู่แข่ง ส่วนลักษณะของสถานประกอบการคือ องค์การมีการทำงานเชิงรุก กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมองค์การ

Kettian (2013) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการในทุกด้านมีระดับมากโดยที่ส่วนใหญ่มีความเห็นของผู้ประกอบการในด้านความใส่ใจในความสำเร็จ รองลงมาคือ ด้านความมีนวัตกรรม และน้อยที่สุด คือ ด้านความกล้าเสี่ยง ตามลำดับ ซึ่งสามารถรวมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.80 ($R^2 = 0.438$)

Sulaksanakarn (2016) ศึกษาทักษะการเป็นผู้ประกอบการและความไว้วางใจต่อพนักงานที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ความไว้วางใจต่อพนักงาน และความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิด ทักษะส่วนบุคคล ทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านการจัดการธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะการจดทะเบียนธุรกิจ และระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของพนักงานที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ขณะที่ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ และจำนวนสินทรัพย์ถาวรของธุรกิจที่แตกต่างกัน มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในระดับที่แตกต่างกัน นอกจากนี้การศึกษาปัจจัยของทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และความไว้วางใจต่อพนักงาน พบว่าปัจจัยทั้งสองมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผลิตภัณฑ์และด้านการบริการ โดยทักษะด้านความคิด มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผลิตภัณฑ์และด้านการบริการ ส่วนทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการบริการเท่านั้นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

Rojanapittayakorn (2016) ศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาอยู่ใน ระดับสูงทุกด้าน โคนด้านจริยธรรมทางธุรกิจ (ความซื่อสัตย์สุจริต) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความต้องการความสำเร็จและการเติบโต ด้านทักษะการจัดการและวิสัยทัศน์ ด้านการวางแผนทางในอนาคต (เป้าหมาย) ด้านมนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (ทักษะทางสังคม) ด้านความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นอดทน (อดทนต่อความล้มเหลว) ด้านมีความกระตือรือร้น (แสวงหาข้อมูล) ด้านความต้องการการตอบสนองอย่างทันที และด้านความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง (ความมั่นใจในตนเอง) ด้านความสามารถในการแข่งขันและชื่นชอบการทำธุรกิจ ด้านการยอมรับความเสี่ยง และด้านความคิดริเริ่ม (ความคิดสร้างสรรค์) ตามลำดับ เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านครอบครัว ด้านการศึกษา และด้านกิจกรรมของนักศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนของ

ครอบครัว อาชีพของบิดา อาชีพของ มารดา มหาวิทยาลัยและคณะ เป็นสมาชิกชมรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมชมรมของมหาวิทยาลัยต่างกัน มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ภูมิหลัง ความเป็นเจ้าของธุรกิจของครอบครัว ประสบการณ์การประกอบธุรกิจ ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้มีคุณลักษณะของผู้ประกอบการแตกต่างกัน

Raksachon (2018) ศึกษาการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและความต้องการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ของตกแต่งของที่ระลึก ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของไทยระดับ 4 ดาว สภาพปัญหาของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดเรียงลำดับของสภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมจากระดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านเงินทุน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการผลิต และการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดเรียงลำดับความต้องการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมจากระดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ ดังนี้ ด้านนโยบายและการส่งเสริมของรัฐบาล ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านข้อมูลเพื่อปรับปรุงธุรกิจ ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการตลาด ด้านความสามารถการบริหารการเงิน การบัญชีและการลงทุน และด้านการจัดการการผลิต

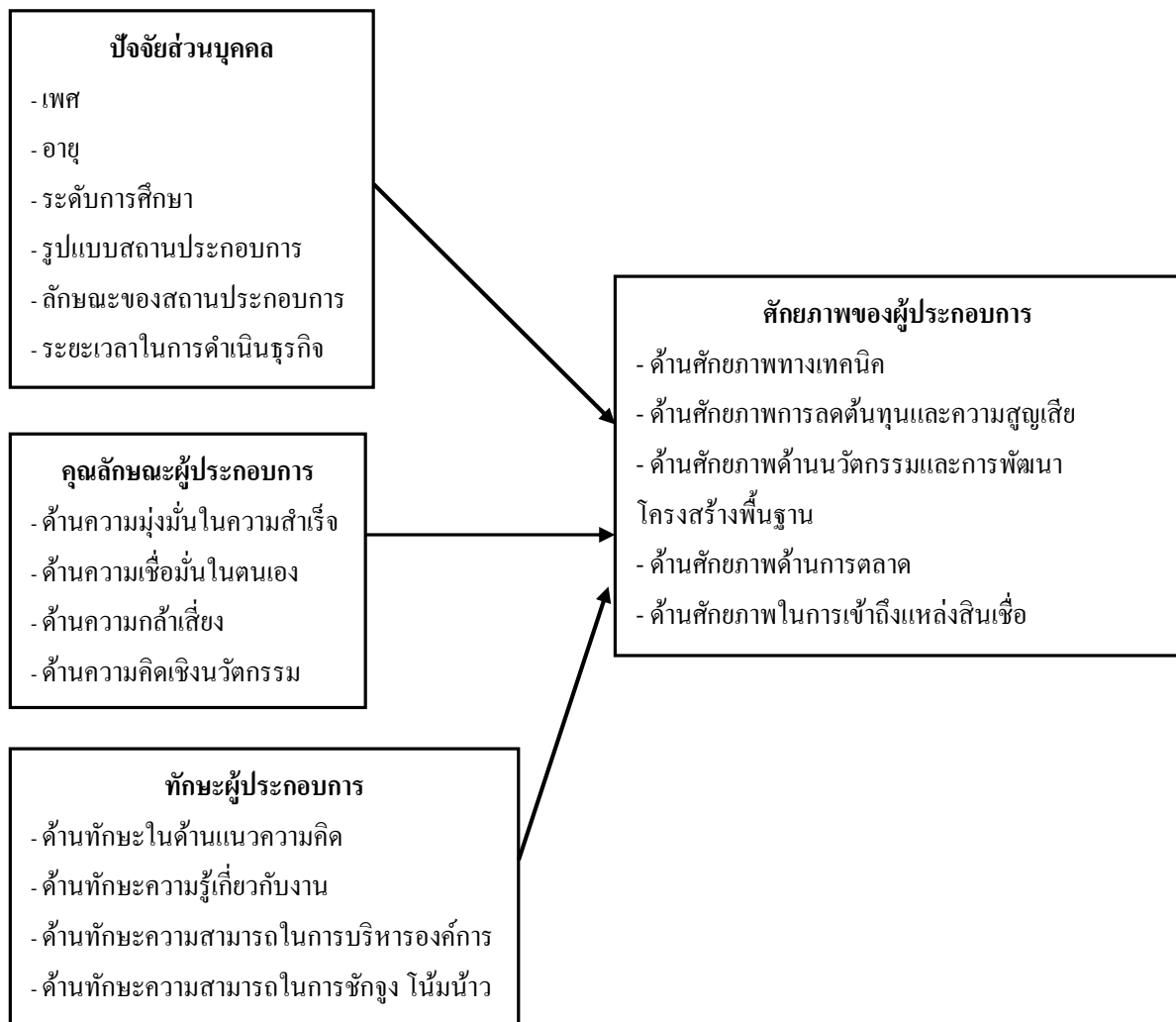
Rittirong (2016) ศึกษาการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการกิจการผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ได้มาตรฐานของประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเป็นผู้ประกอบการตามพฤติกรรมที่ใช้โอกาส เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานขององค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้จากพฤติกรรมของความเป็นผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้าน พบว่ามุมมองเชิงกลยุทธ์ เป็นด้านที่ผู้ประกอบการมีความเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด และด้านปรัชญาการให้รางวัล เป็นด้านที่มีความเป็นผู้ประกอบการน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าความเป็นผู้ประกอบการตามพฤติกรรมที่ใช้โอกาสเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานขององค์กร พบว่า แตกต่างกัน ตามอายุ และความรู้เฉพาะทางธุรกิจ ประเภทกิจการ ลักษณะการดำเนินกิจการ ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ เงินลงทุนเมื่อเริ่มกิจการ ประเภทลูกค้า พื้นที่ทำการผลิต การถ่ายทอดเทคนิคการตลาด และการจัดจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการรายอื่น

Photinam (2017) การศึกษาและพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัด กาฬสินธุ์ มีปัจจัยด้านการบริหาร 5 ปัจจัยมีความสำคัญในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการผลิต ด้านการเงิน

ด้านการตลาด และด้านทรัพยากรมนุษย์ ตามลำดับ 2) หลังการฝึกอบรม พบว่ามีระดับการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สูงขึ้นกว่าก่อนฝึกอบรม

Nanta (2019) ศึกษาการเพิ่มศักยภาพการสื่อสารการตลาดเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า โอกาสทางการตลาดเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย ระบบนิเวศที่เหมาะสม กระแส นิยมบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนามาตรฐานการผลิต การทำเกษตรพันธะสัญญา การบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ส่วนอุปสรรคทางการตลาด ประกอบด้วย ราคาที่ดิน การรับรองมาตรฐานพื้นที่เพาะปลูกเกษตรอินทรีย์มีน้อย ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีผลต่อการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ การแข่งขัน พฤติกรรมของผู้บริโภค และนโยบายจากภาครัฐ การเพิ่มศักยภาพการสื่อสาร ด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์มีวิธีการ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม การใช้ตราสินค้าและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขาย การเสริมสร้างความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

Tahom (2019) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบมีส่วนร่วม โดยการประยุกต์ ใช้หลักเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ชุมชนบ้านคูขาด ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรชุมชนบ้านคูขาดได้ร่วมกันพลิกกลับกองปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 22 ตัน เพื่อนำไปปรับสภาพดินสำหรับการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร และได้ร่วมกันทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ที่ช่วยย่อยสลายซากพืช ซากสัตว์ ลดแก๊สไข่เน่า สร้างธาตุอาหารให้พืชเสริม รากผักผลไม้ให้แข็งแรง การรวมกลุ่มของเกษตรกรชุมชนบ้านคูขาด จึงเป็นปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในการฟื้นฟู สภาพดินให้มีธาตุอาหารเพียงพอต่อการเพาะปลูก ผลจากการวิเคราะห์สามารถลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยเคมีและอินทรีย์ได้ร้อยละ 82 ส่งผลให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีพร้อมทั้งได้ประกาศเป็นวาระชุมชนในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ชีวภาพใช้เอง เป็นประจำทุกปี การขยายผลไปสู่การทำปุ๋ยใช้เองภายในครัวเรือนและระดับชุมชน ที่สำคัญไปกว่านั้นเกิดการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย โดยเทศบาลตำบลศรีสตึก เล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงได้นำ ไปบรรจุไว้ในแผนเทศบาลประจำปีงบประมาณ 2562 ในการส่งเสริมพัฒนา อาชีพเกษตรกรของชุมชนบ้านคูขาด และใช้เป็นชุดข้อมูลในการพัฒนาในโครงการไทยนิยมยั่งยืนตามนโยบายรัฐบาลในการต่อยอดการทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่ชุมชนพึ่งตนเองในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ในจังหวัดสงขลา ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ในจังหวัดสงขลาที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการประมาณค่าร้อยละ กรณีไม่ทราบประชากร โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran (1977 as cited in Kaiyawan, 2018)) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร (SME) บริเวณตลาดสดที่ขายผัก ในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา เป็นคำถามแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 21 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา เป็นคำถามแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา เป็นคำถามแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 28 ข้อ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทักษะ และศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ต่าง ๆ โดยสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนิยามศัพท์

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำ โดยผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ ถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยค่า IOC แต่ละข้อจะมีค่า 0.5 ขึ้นไป (ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00) จึงจะถือเป็นที่ยอมรับได้

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อพิจารณาความถูกต้อง (Validity) เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้ประกอบการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมอยู่ที่ระดับสูงกว่า 0.70 ขึ้นไป

4. จากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ได้ค่า α -Coefficient เท่ากับ 0.864 ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ได้ค่า α -Coefficient เท่ากับ 0.854 และแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ได้ค่า α -Coefficient เท่ากับ 0.986 ถือว่าเป็นแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือตามหลักสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน บริเวณตลาดสดที่ขายผัก ในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา ในช่วงเวลา 09.00 – 16.00 น. พร้อมทั้งรื้อรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 2 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และศักยภาพของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา
3. การทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และหากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่แบบวิธี LSD ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับศักยภาพของผู้ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

ผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.61 ซึ่งมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.21 โดยมีการศึกษาระดับปริญญา คิดเป็นร้อยละ 62.60 ส่วนใหญ่มีรูปแบบสถานประกอบการเป็นธุรกิจครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 64.42 โดยมีลักษณะของสถานประกอบการแบบการค้าส่ง คิดเป็นร้อยละ 66.23 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 11 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.62
2. กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือ ด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.08$) และด้านความกล้าเสี่ยง ($\bar{X} = 4.02$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.88$)

3. กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะในด้านแนวความคิด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ ทักษะความรู้เกี่ยวกับงาน ($\bar{X} = 3.88$) ทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.84$) และทักษะความสามารถในการบริหารองค์การ ($\bar{X} = 3.84$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ($\bar{X} = 3.83$)

4. กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือ ด้านศักยภาพด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.90$) ด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.77$) และด้านศักยภาพการลดต้นทุนและความสูญเสีย ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านศักยภาพทางเทคนิค ($\bar{X} = 3.74$)

5. การเปรียบเทียบระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมใน
จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n=385)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)					
	ทาง เทคนิค	การลดต้นทุน และความ สูญเสีย	นวัตกรรมและ การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน	การตลาด	การเข้าถึง แหล่ง สินเชื่อ	โดย ภาพ รวม
เพศ	1.581 (.115)	.376 (.707)	.029 (.977)	.385 (.700)	1.649 (.101)	.935 (.350)
อายุ	.844 (.470)	2.447 (.063)	1.175 (.319)	4.629 (.003**)	2.537 (.056)	2.708 (.045*)
ระดับการศึกษา	.410 (.664)	1.111 (.330)	.834 (.435)	.143 (.867)	2.284 (.103)	.220 (.803)
รูปแบบสถาน ประกอบการ	2.701 (.007**)	3.530 (.000**)	2.482 (.013*)	2.890 (.004**)	2.003 (.046*)	3.035 (.003**)
ลักษณะของ สถาน ประกอบการ	.279 (.780)	.682 (.496)	.579 (.563))	.800 (.424)	1.290 (.198)	.192 (.848)
ระยะเวลาในการ ดำเนินธุรกิจ	.476 (.699)	.025 (.995)	.117 (.950)	.457 (.712)	.448 (.719)	.274 (.844)

** $p \leq .01$, * $p \leq .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบสถานประกอบการต่างกัน มีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพทางเทคนิค ด้านศักยภาพการลดต้นทุนและความสูญเสีย และด้านศักยภาพด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อ ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ในจังหวัดสงขลา ตารางที่ 2

จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ประกอบไปด้วย คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และทักษะของผู้ประกอบการ พบว่า ตัวแปรทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูงเกินไป (มีค่าอยู่ในช่วง -.002 -.789) หรือไม่เกิด Multicollinearity เพราะมีค่าน้อยกว่า 0.8 อันก่อให้เกิดการละเมิดข้อสมมติฐานในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Vanichbuncha & Vanichbuncha, 2015) ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ถดถอยต่อไป

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อ ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

(n=385)

	ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)					
	ทางเทคนิค	การลดต้นทุนและความสูญเสีย	นวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	การตลาด	การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ	โดยภาพรวม
Constant	2.296	1.986	2.607	2.569	2.289	2.364
ตัวแปรอิสระ						
คุณลักษณะด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จ	.032	-.022	-.034	-.013	.038	.011
คุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	.092	.107	.095	.084	.052	.085
คุณลักษณะด้านความกล้าเสี่ยง	-.072	-.070	-.108	-.078	.148	-.097
คุณลักษณะด้านความคิดเชิงนวัตกรรม	-.037	-.031	.036	.047	.082	.023
ทักษะด้านทักษะในด้านแนวความคิด	.049	.062	.032	-.060	-.065	.020
ทักษะด้านทักษะความรู้เกี่ยวกับงาน	.058	.088	.019	.060	.050	.054
ทักษะด้านทักษะความสามารถในการบริหารองค์การ	-.048	.030	.020	-.020	-.044	-.013
ทักษะด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว	.263**	.280**	.249**	.323**	.443**	.314**
ทักษะด้านทักษะทางสังคม	.555**	.567**	.486**	.650**	.918**	.641**
F Test	7.529**	8.426**	5.761**	10.587**	20.793**	13.140**
R ²	.153	.168	.121	.203	.333	.240
Adjusted R ²	.133	.148	.100	.183	.317	.222

หมายเหตุ ** $p \leq .01$ ตัวเลขที่เห็นคือค่า standardized coefficient (β)

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 24.0 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ} = 2.364 + .641X_9 + .314X_8$$

หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพทางเทคนิค ในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 15.3 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ} = 2.296 + .555X_9 + .263X_8$$

2) ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพการตลาดและความสูญเสีย ในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 16.8 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ} = 1.986 + .567X_9 + .280X_8$$

3) ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 12.1 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ} = 2.607 + .486X_9 + .249X_8$$

4) ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพด้านการตลาด ในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 20.3 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ} = 2.569 + .650X_9 + .323X_8$$

5) ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ ในจังหวัดสงขลา โดยสามารถอธิบายระดับการมีอิทธิพล ได้ร้อยละ 33.3 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ} = 2.289 + .918X_9 + .443X_8$$

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ที่คิดริเริ่มดำเนินธุรกิจขึ้นมาเป็นของตนเอง ได้มีการวางแผนการดำเนินงาน และดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อมุ่งหวังผลกำไรที่เกิดจากผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดย่อมของตนเอง คุณลักษณะพื้นฐานของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม คือ เน้นการใช้นวัตกรรม เป็นการนำเอาแนวความคิดใหม่หรือการนำประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แต่เดิมมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือการทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของนวัตกรรมได้ดังนี้ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเน้นพัฒนาทักษะความชำนาญ การมีศักยภาพเชิงพาณิชย์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kettian (2013) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ Raksachon (2018) ศึกษา การพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและความต้องการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่

ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ต้องมีความรู้ดีทั้งในธุรกิจและงานที่ทำ มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความเชื่อมั่น ตระหนักถึงคุณค่าของเวลา มีความคิดสร้างสรรค์ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีความรับผิดชอบ มีประสบการณ์ในธุรกิจนั้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าต้องมีการจัดทำแผนธุรกิจและกลยุทธ์ในการบริหาร งานทั้งทางด้านบุคคล ด้านแผนการตลาด ด้านทีมงาน ประสบการณ์ เวลาในการปฏิบัติ และสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ สิ่งเหล่านี้ คือ คุณสมบัติของผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของ Chadhra (2019) ศึกษาคุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการธุรกิจห่อผักเอกชนในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการธุรกิจห่อผัก ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการมีการให้ความสำคัญกับการเดินทางไปสู่เป้าหมาย ไม่ใช่คิดแต่ความสำเร็จแล้วไม่ลงมือทำ มีการมุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ใช่การทำอย่างไม่มีแบบแผน แต่เป็นการปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่อง และไม่ยกเลิกเป้าหมาย ไม่ว่าจะเกิดสถานการณ์ใดขึ้นก็ยังคงมุ่งมั่น ทุ่มเท มีลักษณะเดินไม่หยุด แม้หมดแรง แล้วทำต่อไป แม้เจอแต่ปัญหาและอุปสรรค มองความผิดพลาดเป็นประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ เห็นโอกาสในเหตุการณ์ที่เป็นวิกฤต กระตุ้นตัวเองให้มีแรงบันดาลใจในการทำงานอยู่เรื่อย ๆ เพื่อค้นหาทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค สร้างความมีวินัยให้กับตัวเองกับแผนงานที่กำหนดไว้แล้ว สร้างความสุขและความสนุกกับการทำงาน ไม่กังวลผลลัพธ์ เผชิญกับปัญหาและอุปสรรค แล้วค่อยๆ คิดหาวิธีแก้ไข สร้างความเชื่อว่าปัญหาและอุปสรรคมีทางแก้ไขเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ Athawongsa (2013) ศึกษา คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จและความพยายาม อยู่ในระดับมาก

ด้านความกล้าเสี่ยง กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านความกล้าเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการกล้าเผชิญกับความเสี่ยง มีความพยายามในการฉกฉวยโอกาสที่ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าความพยายามนั้นจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ซึ่งผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ที่ต้องมีความเสี่ยงต่าง ๆ บนทางเลือก เพื่อให้ธุรกิจที่ดำเนินอยู่ดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคง ซึ่งความเสี่ยงอาจจะก่อให้เกิดผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูง แต่ธุรกิจก็ต้องรับภาระหนี้สินที่สูงขึ้นจากการลงทุนในทรัพยากรจำนวนมากเพื่อพัฒนาสินค้าใหม่ๆ ออกสู่ตลาด และการลงทุนในเทคโนโลยีที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งธุรกิจสามารถดำเนินการเพื่อจัดการกับความเสี่ยงได้โดยมีการวิจัยและประเมินปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เพื่อลดความไม่แน่นอน สอดคล้องกับการศึกษาของ Rojanapittayakorn (2016) ศึกษาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการด้านการยอมรับความเสี่ยง อยู่ในระดับสูง

ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการมีความพยายามในการที่จะแสวงหาโอกาสและทางเลือกใหม่ๆ มีการสนับสนุนการทดลองเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในด้านนวัตกรรม มีการทดลองต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ๆ การวิจัยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องแสวงหาความได้เปรียบในการแข่งขันจากการใช้

เทคโนโลยีที่ทันสมัย นวัตกรรมเปรียบเสมือนการสร้างความก้าวหน้า และสร้างความมั่นคงให้กับผู้ประกอบการให้สามารถเจริญเติบโตไปได้อย่างแข็งแกร่งและมั่นคง สอดคล้องกับการศึกษาของ Kettian (2013) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านความมีนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก

2. ระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่

ด้านทักษะในด้านแนวความคิด กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านทักษะในด้านแนวความคิด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา มีแนวความคิดเกี่ยวกับการยึดมั่นหลักการความต้องการผู้บริโภค มีการศึกษากลุ่มสินค้าในตลาดที่มียอดขายไม่มากและมีคู่แข่งชั้นน้อย เพื่อสร้างตลาดเฉพาะ การคัดเลือกและพัฒนาสินค้าเพื่อให้โอกาสกับผู้บริโภค และมีตำแหน่งทางการตลาดที่ดี พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าตามเงื่อนไขของหน่วยงานราชการและมาตรฐานระหว่างประเทศ มีการใช้ความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ Sulaksanakarn (2016) ศึกษาทักษะการเป็นผู้ประกอบการและความไว้วางใจต่อพนักงานที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทักษะ การเป็นผู้ประกอบการ ด้านทักษะด้านความคิด อยู่ในระดับมาก

ด้านทักษะความรู้เกี่ยวกับงาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการมีการลงมือทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์งาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับเป้าหมายว่าเป้าหมายของงานคืออะไร และทำอย่างไรจะได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ 2) การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงานระยะเวลาในการดำเนินงานกำลังคนที่ใช้ในการทำงานค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เป็นต้น 3) การลงมือทำงาน เป็นการลงมือทำงานตามแผนที่วางไว้ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ 4) การประเมิน ผลการทำงาน เป็นการตรวจสอบ ทดสอบหรือทดลองใช้ตั้งแต่การวางแผน การทำงานว่ารอบคอบ รักดูแล ครอบคลุม และสามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่

ด้านทักษะทางสังคม กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านทักษะทางสังคม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ สร้างสรรค์และประสานความรู้สึก ความ

ต้องการความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหาและจัดการกับการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกัน ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย กลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันของบุคคลในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกัน ทักษะทางสังคมเป็นทักษะสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นกฎกติกา แผนที่ หรือทิศทางในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ซึ่งผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมเป็นอย่างมาก

ด้านทักษะความสามารถในการบริหารองค์การ กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านทักษะความสามารถในการบริหารองค์การ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารไม่ว่าจะอยู่ในระดับใด หรืออยู่ในองค์การใด ก็จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ 4 อย่าง ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มน้าว และการควบคุม ซึ่งการที่ผู้บริหารจะสามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ได้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องมีทักษะที่ดีด้านการบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพ

ด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร มีการใช้ความพยายามที่จะเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และการกระทำของบุคคลอื่นด้วยกลวิธีที่เหมาะสม ให้มี ความประทับใจ บุคคลนั้นจนเกิดการยอมรับ และยอมเปลี่ยนตามที่ผู้ประกอบการต้องการ การแสดงให้ประจักษ์ถึงความน่าเชื่อถือของบุคคลผู้โน้มน้าวใจ ต้องประกอบด้วย คุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความรู้จริง มีคุณธรรม มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยผู้นำต้องแสดงให้ประจักษ์ตามกระบวนการของเหตุผล ผู้โน้มน้าวจะต้องแสดงให้ประจักษ์ว่าเรื่องที่ตนกำลังโน้มน้าวมีเหตุผลหนักแน่น และมีค่าควรแก่การยอมรับอย่างแท้จริง ต้องแสดงความรู้สึกร่วมหรืออารมณ์ ร่วมกัน

3. ระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากความก้าวหน้าของการติดต่อ สื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่าง ปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยงานธุรกิจ และรัฐบาลต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ส่งผลให้การแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการต้องเพิ่มระดับความร่วมมือกัน เพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้า และการต่อต้านภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงเป็นการสร้างโอกาสและอำนาจต่อรอง และเพิ่ม ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้มีศักยภาพสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Somlin (2005) ศึกษาความต้องการความรู้เรื่องการประกอบธุรกิจและวิธีการส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม

ในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการความรู้เรื่องการประกอบธุรกิจและวิธีการส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่

ด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงการคลัง ได้มีการจัดทำมาตรการสินเชื่อเพื่อการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อย หรือที่เรียก อย่างเป็นทางการว่า สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อยผ่านการอนุญาตให้มีนิติบุคคลประเภทใหม่ในระบบสถาบันการเงินไทย เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการรายย่อยโดยจำเป็นต้องกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อสามารถคิดผลตอบแทนที่คุ้มค้ำกับความเสี่ยงที่เกิดจากการให้สินเชื่อดังกล่าว แต่ไม่สูงเท่ากับการคิดผลตอบแทนของผู้ให้บริการหนี้นอกระบบ

ด้านศักยภาพด้านการตลาด กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านศักยภาพด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับศักยภาพทางการตลาดของธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดการด้านการกระจายผลผลิตออกสู่ตลาดให้กับผู้บริโภค เนื่องจากการวิเคราะห์ศักยภาพของตลาดเป็นระบบที่ธุรกิจใช้ในการวิเคราะห์ตลาดที่มีศักยภาพ โดยมีจุดประสงค์ในการค้นหาว่าตลาดดังกล่าวทำงานได้อย่างไร โดยคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำเสนอ ดังนั้นการวิเคราะห์ศักยภาพทางการตลาดของ ผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ต้องการนำเข้าสู่ตลาด การวิเคราะห์ตลาดจะช่วยให้ธุรกิจระบุตลาดที่แข็งแกร่งที่สุดและช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ Sornin (2005) ศึกษาความต้องการความรู้เรื่องการประกอบธุรกิจและวิธีการส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการความรู้เรื่องการประกอบธุรกิจและวิธีการส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า ด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก

ด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันได้มีการพัฒนาผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเกษตรให้ก้าวสู่ผู้ประกอบการยุคใหม่ โดยต่อยอดการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และยกระดับให้เกษตรกร หรือผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจในภาคการเกษตร ได้เพิ่มศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความพร้อมทั้งด้าน องค์ความรู้ที่สามารถผสมผสานองค์ความรู้ด้านบริหารจัดการด้านการเกษตรในเชิง

ธุรกิจมากขึ้น โดยมีศักยภาพเทียบเท่ากับการบริหารธุรกิจในภาคการผลิต หรือภาคบริการต่อไป พร้อมกันนี้การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการภาคการเกษตรนั้นไม่เพียงแต่พัฒนาตัวผู้ประกอบการ เพียงอย่างเดียว ยังต้องมีความเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการในภาคการเกษตรเอง และผู้ประกอบการในธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาธุรกิจร่วมกันอย่างยั่งยืนได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

ด้านศักยภาพการลดต้นทุนและความสูญเสีย กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านศักยภาพการลดต้นทุนและความสูญเสีย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาต้นทุนสูง นอกจาก SMEs จะมีภาระต้นทุนธุรกิจที่สูงแล้ว เช่น ราคาวัตถุดิบ ต้นทุนการเงิน และค่าจ้างแรงงาน ยังเผชิญกับต้นทุนแฝงที่เกิดจากความยุ่งยากในการติดต่อกับภาครัฐ และการขอสินเชื่ออีกด้วย การแข่งขันรุนแรงที่มาจากรอบด้าน ทั้งจากคู่แข่งที่เป็น SMEs ด้วยกันเอง การแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ ที่ขยายสาขาไปทุกพื้นที่ และจากการแข่งขันกับธุรกิจ E-commerce ที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป เมื่อประมวลผลสำรวจเพื่อศึกษาแนวทางที่ SMEs ใช้อยู่ร่วมกับ 2 ปัญหาข้างต้น พบว่า ทางเลือกหลักที่ SMEs ส่วนใหญ่ใช้โดยเฉพาะเมื่อประสบกับภาวะแข่งขันที่รุนแรง คือ การใช้กลยุทธ์ด้านราคาดึงดูดลูกค้าและเพิ่มปริมาณขาย การประยุกต์ใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจและการควบคุมต้นทุน รวมถึง การนำระบบ IT มาใช้ในการวางแผนธุรกิจ จัดทำบัญชีและบริหารสต็อกสินค้า การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการให้แตกต่างจากคู่แข่ง พร้อมทั้งใช้โอกาสจากโลกออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการขายและขยายตลาดไปสู่กลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ ผลสำรวจ พบว่า ผลลัพธ์จากการปรับตัวและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนอกจากจะทำให้ความสามารถทางการแข่งขันเพิ่มขึ้นและต้นทุนการบริหารจัดการลดลง ซึ่งเป็นผลให้ผลประกอบการปรับดีขึ้นแล้ว ยังนำมาสู่ผลพลอยได้ด้านการเงินที่ตามมาอีกด้วย กล่าวคือ SMEs ที่มีการปรับตัวส่วนใหญ่เห็นว่าต้นทุนการเงินไม่ใช่ปัญหาหลัก เพราะธุรกิจเข้มแข็งและมีรายรับเพียงพอต่อรายจ่าย

ด้านศักยภาพทางเทคนิค กลุ่มตัวอย่างมีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ด้านศักยภาพทางเทคนิค อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหลักอีกส่วนหนึ่งในการยกระดับผู้ประกอบการภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการควบคุมปัจจัยการเพาะปลูกต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเพิ่มผลผลิตได้อย่างเป็นระบบนั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ ไปประยุกต์ ใช้ให้มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูก และสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจ ผ่านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อให้ ผู้ประกอบการเกษตรยุคใหม่ มีการนำเทคโนโลยีไปใช้งานในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถส่งผลในการสร้าง ประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจได้ การสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้ประกอบการเกษตร การส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการที่ผลิตหรือ

ให้บริการเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร การสร้างความเชื่อมโยงองค์ความรู้และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อยอดในเชิงพาณิชย์

4. การเปรียบเทียบระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพ ด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษา Thanasamsandlan (2015) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบสถานประกอบการต่างกัน มีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพทางเทคนิค ด้านศักยภาพการลดต้นทุนและความสูญเสีย และด้านศักยภาพด้านการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของการประกอบธุรกิจเกษตร (SME) ย่อมจะมีสถานประกอบการที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพทางเทคนิคที่ดีกว่าย่อมได้เปรียบกว่าผู้ที่มีเทคนิคที่ด้อยกว่า และการมีศักยภาพทางด้านการลดต้นทุนและความสูญเสียดีกว่า ย่อมจะมีลักษณะการประกอบธุรกิจที่มีความได้เปรียบกว่า

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับการศึกษา ลักษณะของสถานประกอบการ และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจต่างกัน มีระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากเพศ ระดับการศึกษา ลักษณะของสถานประกอบการ และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน ก็อาจจะมีศักยภาพของผู้ประกอบการและมุมมองต่อการประกอบธุรกิจเกษตรไปในทิศทางเดียวกัน

5. คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 24.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้ต้องใช้ความรอบรู้ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และทักษะของ

ผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ของการซื้อสินค้าและบริการ

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพทางเทคนิค ในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 15.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้ต้องใช้ความรู้ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ของการซื้อสินค้าและบริการ

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพการตลาด ต้นทุนและความสูญเสีย ในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 16.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้ต้องใช้ความรู้ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ของการซื้อสินค้าและบริการ

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพด้านนวัตกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 12.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้ต้องใช้ความรู้ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ของการซื้อสินค้าและบริการ

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพด้านการตลาด ในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 20.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้ต้องใช้ความรู้ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ของการซื้อสินค้าและบริการ

คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะของการเป็นผู้ประกอบการสามารถร่วมกันพยากรณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ ในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 33.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะของผู้ประกอบการด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการมีความรู้เกี่ยวกับความอยู่รอดขององค์กรว่า องค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้ ต้องใช้ความรู้ในการเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และทักษะของผู้ประกอบการ ด้านทักษะความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสียของการซื้อสินค้าและบริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. คุณลักษณะด้านความมุ่งมั่นในความสำเร็จ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าเสี่ยงและความคิดเชิงนวัตกรรม รวมถึงทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับงาน ทักษะและความสามารถในการบริหารองค์กร ทักษะความสามารถในการชักจูงโน้มน้าว ล้วนส่งผลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทั้งด้านคุณลักษณะและด้านทักษะของผู้ประกอบการเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและพร้อมที่จะดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จในระยะยาวและมีความยั่งยืน
2. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมหรือส่งเสริมให้มีการสร้างเว็บไซต์ของแต่ละผู้ประกอบการ หรือการรวมตัวเป็นกลุ่มของสินค้าเกษตร เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดในการกระจายสินค้าให้เข้าถึงผู้บริโภค และเว็บไซต์ยังสามารถทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรได้มีฐานลูกค้า และเพื่อสร้างความมั่นใจและความเข้าใจของผู้บริโภคต่อสินค้าเกษตร
3. ผู้ประกอบการจะต้องมีการพัฒนาตนเองและบุคลากรในสถานประกอบการให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และทักษะความชำนาญในการทำงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง
4. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบสินค้าหรือบริการให้โดดเด่นมีคุณภาพ โดยอาจนำนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ผู้ประกอบการคิดขึ้น หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว นำมาพัฒนาหรือกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมหรือสินค้าใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีการพัฒนาตัวของผู้ประกอบการเอง โดยให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนาตนเอง รวมทั้งจัดอบรมศึกษาดูงานจากผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์โดยตรง

2. การศึกษาในครั้งนี้มีเป็นศึกษาคุณลักษณะ ทักษะ และศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการ
เท่านั้น ดังนั้นครั้งต่อไปอาจจะเป็นการศึกษาจากพนักงาน หรือลูกค้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Athawongsa, S. (2013). *The Effects of Entrepreneurial Orientation and Enterprise Characteristics on Thai Small and Medium Enterprises' Growth* (Published PhD in Business Administration Thesis). Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand.
- Chadhra, J. (2019). *The Key Characteristics of Private Apartment Entrepreneurs in Chang Phuak Sub- District, Mueang District, Chiang Mai Province* (Master of Business's dissertation). Chiangmai Rajabhat University, Chiangmai, Thailand.
- Kaiyawan, Y. (2018). *Principle of Research Statistic and SPSS* (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kettian, P. (2013). *Effect of Entrepreneurial Characteristics on Business Success of the Medium Enterprises In the Lower Part of the Northeast* (Master of Business's dissertation). Rajamangala University of Technology Isan, Nakorn Rajasrima, Thailand.
- Nanta, S. (2019). Increasing the potential of marketing communication for organic agriculture Surin province. *Journal of Communication Arts*, 37(2), 51-62.
- Office of Agriculture and Economics, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2019). *2018's Agriculture Economy and its Trend in 2019, Ministry of Agriculture and Cooperatives*, Bangkok : Thailand.
- Office of Agriculture and Economics. (2018). *Songkhla's Economy*, Office of Agriculture and Economics, Songkhla : Thailand.
- Photinam, P. (2017). The study of the managerial development of community enterprise in Kalasin province. *Journal of the Way Human Society*, 5(1), 191-206.
- Raksachon, P. (2018). Entrepreneurship development of enterprises in Nakorn Si Thammarat to support AEC. *Journal of Southern Technology*, 11(1), 165-173.
- Rittirong, J. (2016). The development of entrepreneurship for a small and medium enterprise of organic agricultural producers and distributors under the standard of organic Thailand's brand. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 67-86.

- Rojanapittayakorn, S. (2016). *Entrepreneurship Characteristics of Fourth Year Undergraduate Students in Surat Thani Province* (Master of Business Administration's dissertation). Walailak University, Nakorn Sri Thammarat, Thailand.
- Sornin, M. (2005). *The Need for Knowledge about Business Operation and Potential Promoting of Small and Medium Enterprise in Khon Kean Province* (Master of Education's Thesis). Khon Kean University, Khon Kean, Thailand.
- Sulaksanakarn, M. (2016). *Entrepreneurship Skills and Reliability in Employees which Influence Competitive Advantages in Small and Medium Enterprise* (Master of Business Administration's Thesis). Kasetsart University, Bangkok, Thailand.
- Tahom, U. (2019). The participatory potential development of agriculturists through the sustainable agriculture concept for production costs reduction in Baan Kukat community, Satuk sub-district, Satuk district, Buriram province. *Journal of Social Development*, 21(2), 1- 27.
- Thanasarnsandlan, P. (2015). Small Entrepreneurs' Potential Development in Pathumthani province. *SSRU Graduate Studies Journal*, 2 (2): 74-86.
- Vanichbuncha, K. & Vanichbuncha, T. (2015). *SPSS for Windows in Data Analysis (27th ed.)*, Bangkok : Thailand.

